Chinese leiders beducht voor crisis

Contributed by Zhang Kai
vrijdag, 09 maart 2012 - Last Updated vrijdag, 09 maart 2012

In het najaar komen er nieuwe leiders in de Volksrepubliek China. President Hu Jintao en premier Wen Jiabao maken op het congres van de Communistische Partij van China (CPC) wellicht plaats voor respectievelijk Xi Jinping en Li Keqiang. Die overdracht komt er in een klimaat van groeiende onzekerheid. De vastgoedzeepbel dreigt te ontploffen en lokale en regionale overheden kijken tegen hoge schuldbergen aan, maar er is vooral het groeiend aantal protestacties die Peking zorgen baren.

De weerslag van Wukan is daar een symptoom van: Wukan is een dorp in de provincie Guangdong (zuidelijke kustprovincie) waar de bewoners eind vorig jaar de corrupte bestuurders wegstuurden en verkiezingen afdwongen om nieuwe bestuurders aan te duiden.

We publiceren hier een (licht bewerkte) tekst van Zhang Kai, verschenen in de in Hongkong verschijnende October Review.

Wen en Zhao

Op 14 september 2011 pleitte premier Wen Jiabao op het Wereld Economisch Forum in Davos voor politieke hervormingen. Wen stelt vijf punten van politieke hervorming voor. 1) het land besturen met eerbiediging van de wet, van scheiding tussen partij en regering; 2) streven naar sociale rechtvaardigheid, naar rechtvaardiger lonen en de kloof tussenarm en rijk verkleinen; 3) ervoor zorgen dat de rechtspraak onpartijdig en onafhankelijk is; 4)de democratische rechten van het volk beschermen door het systeem van rechtstreekse verkiezingen uit te breiden; 5) corruptie bestrijden, alle hoge ambtenaren verplichten hun financiële toestand openbaar te maken.

Wen heeft de voorbije twee jaar herhaaldelijk gepleit voor politieke herstructurering. Wen heeft zich geprofileerd als een gematigde hervormer, te vergelijken met Zhao Ziyang . In 1989 vergezelde Wen toenmalig partijleider Zhao toen die op het Tienanmen Plein in Peking met de studenten ging praten. Kort daarop trad Zhao af en verdween Wen een tijd uit beeld.

Partijleider-president Hu Jintao hield bij de dertigste verjaardag van de ‘speciale economische zone’ een toespraak waarin hij Wen in zekere zin bijtrad. China moet economische, politieke, culturele en sociale hervormingen doorvoeren, aldus Hu. Maar de behoudsgezinde fractie binnen de leiding wees elke vorm van politieke hervorming af. Wu Bangguo, voorzitter van het Nationaal Volkscongres (parlement), pleitte voor vijf keer "nee": geen meerpartijen verkiezingen, geen uiteenlopende ideologie, geen scheiding van de machten, geen federaal systeem of privatisering.

Achtergrond

Het uitblijven van politieke hervormingen werkt de sociale onrust in de hand. In september vorig jaar werd een rapport gepubliceerd over de risico’s op sociale instabiliteit. Als de risicofactoren niet worden aangepakt, kan het aantal crisissen toenemen en uitzwermen, zei Lian Yuming, voorzitter van het instituut dat het rapport publiceerde. Lian wees erop dat de kloof tussen rijk en arm blijft groeien, dat de zogenaamde Gibi-coëfficiënt die deze kloof meet, boven 0.5 ligt, wat maatschappelijk onaanvaardbaar is. De sociale tegenstellingen nemen toe. Er zijn steeds meer veiligheidsproblemen en het protest van misnoegde burgers neemt toe. De afkeer voor rijken en ambtenaren wordt groter en kan tot sociale crisissen leiden.

Lian had het over negen categorieën conflicten: geschillen over land, gedwongen verhuizingen, eigendom, herstructureringen, gezondheidszorg, arbeidsgeschillen, milieuvervuiling, kredieten en botsingen tussen lokale bevolking en buitenlanders.

Het hooggerechtshof liet in september weten dat alle geschillen ernstig en met eerbied voor de wet moeten geregeld worden. Maar in de praktijk is dat vaak anders. In Wukan protesteerden de inwoners tegen de lokale overheden en een kapitalist uit Hongkong die land stalen. Op veel andere plaatsen zijn er gelijkaardige geschillen. In een geval vielen de dorpsbewoners het industriepark van een projectontwikkelaar aan.

Kapitalisme

Het kapitalisme dat de partij invoerde, gaat gepaard met corruptie en wanbeheer. De wildgroei van industrieën tastte de gezondheid van de bevolking en van het milieu aan. In Dalian, in het industriële noordoosten, betoogden tot 80.000 mensen tegen een chemisch bedrijf met giftige uitstoot. De regering stemde erin toe het bedrijf naar buiten de stad te verhuizen zonder echter te zeggen waar naartoe en wanneer. In Gutian, in de zuidelijke kustprovincie Fujian, blokkeerden meer dan duizend mensen de wegen na de dood van tonnen vissen in de rivier Min, een gevolg van het lozen van chemische afval. In talrijke gebieden is de luchtvervuiling dramatisch, vooral in grote steden waar de vervuiling met fijn stof meer dan vijf keer hoger is dan de internationaal aanvaarde grens. De gevallen van astma, longkanker en hart- en vaakziekten ligt daardoor zeer hoog.

De gezondheidszorg laat steeds meer te wensen over. Volgens de CCT (centrale tv) maken ziekenhuizen enorme winsten op de meest gebruikte geneesmiddelen, hun prijzen liggen 20 keer – soms tot 65 keer – hoger dan de aankoopprijs, de artsen verdelen de winsten onder elkaar. Een arts die te horen kreeg dat een gewonde boer geen geld had, liet hem aan zijn lot over. In een ziekenhuis werd een gehandicapt meisje in een hoek gedumpt waar ze stierf. In de gezondheidszorg overheerst nu ook het marktdenken en staat winst dus centraal.

Moreel verval

Het kapitalisme heeft geleid tot maatschappelijke onverschilligheid, moreel verval, winstbejag en egoïsme. Er is het schokkende geval van het tweejarig meisje dat in de stad Foshan door twee wagens werd overreden, maar niemand keek naar haar om. In de provincie Shandong stierf een vijfjarige jongen onder het puin van de ingestorte woning, maar niemand had een hand uitgestoken om hem van onder het puin te halen. Die gevallen brachten een nationaal debat op gang over moreel verval. Volgens een peilinginstituut is 86% van de bevolking van mening dat er inderdaad sprake is van moreel verval en dat dit het sterkt is bij ambtenaren, medisch personeel en ondernemers.

Over de kloof tussen arm en rijk bestaan talrijke gegevens. De Gini coëfficiënt die dat berekent zit al lang boven de "maatschappelijk aanvaardbare" 0.4. De stedelijke elites lijken daar tevreden mee: volgens peilingen is 81% van degenen met hoog inkomen tevreden met zijn lot, bij de lage inkomens is dat 18%. In het centrum van China werd een onderzoek gedaan bij de dorpsbewoners. Slechts 4.7% vindt dat artsen hen respecteren, bij de ambtenaren daalt dat tot 3.7% en bij de rijken 2.5%.

Die situatie is een bedreiging voor de stabiliteit van het regime. Zonder radicale hervormingen is er geen uitweg, maar het verzet binnen de leiding daartegen, blijft aanzienlijk.

Dit artikel verscheen eerder op Uitpers .